

NOI VREM RĂZBOI, DAR NU ACUM

Dr. Nicolae DOLGHIN¹

Se pare că războiul informațional european a intrat în criză. După doi ani de tratament cu infuzii de victorie ucraineană în războiul fratricid, efectul s-a diminuat sub presiunea evenimentelor. A trebuit schimbat leacul, ies la iveală detalii care subliniază absurdul întregii construcții. Armatei ucrainene i s-a schimbat comandantul. După ce doar cu câteva luni în urmă era considerat militar de geniu, acum i s-au pus în cârcă toate eșecurile, ceilalți membri ai echipei sunt imaculați. În primele sale declarații noul comandant aduce conducerii statului aceleași reproșuri ca și precedentul: insuficiența efectivelor, lipsa tehnicii de luptă și munițiilor, planuri nerealiste generatoare de pierderi mari. Noul comandant, fost șef al trupelor terestre, este născut în Rusia, părinții trăiesc la Vladimir, se simt bine și nu au de gând să-și părăsească țara. Presa scrie că înaltul demnitar militar ucrainean vorbește la telefon zilnic cu mama sa din țara inamică. Profunzimi dostoevskiene greu de imaginat în normalitățile de astăzi. Pentru menținerea unității și alimentarea entuziasmului european, războiul informațional a adoptat acum narativul iminenței atacului Rusiei asupra statelor NATO. Victoria Kievului a fost lăsată pe seama mai primitivei propagande.

¹ | 27 feb. 2024 | AESGS în presă, Articole, Geopolitica, Istorie, Relații Internationales

Sunt avansate termene, scenariii, posibile desfășurări și consecințe. Pentru a întări gravitatea problemei au fost scoși la înaintare militarii. Activi sau în retragere, în temă ori pe alături, ei descriu scene care, în viziunea lor, se vor petrece în Europa cândva, când ei își vor evoca genialitatea. Bineînțeles, va lupta altă generație de soldați. Asta o știu și cei care i-au scos în față, pentru că, or avea generalii multe stele, dar nu ei sunt cei care iau decizia, vor executa ce li se va ordona. Probabil, li s-a permis să afirme lucruri care nu intră în fișa postului pentru a-i compromite și a banaliza subiectul. Se readuce astfel în memoria colectivă spusele unui important lider politic european din secolul trecut, războiul este o treabă prea serioasă pentru a fi lăsat pe mâna militarilor. Cine știe, ar putea fi și o invitație la alternative. Oricum ar trebui să ne dea de gândit că mass-media, opinia publică și puzderia de ONG-uri dedicate păcii, prevenirii conflictelor și promovării drepturilor omului tac mâlc, complice, dezvoltă tema viitorului război și imaginea inamicului, deși, în fond, se pune la cale continuarea încălcării dreptului irepetabil al omului, cel la viață. Acesta este tabloul pentru ceea ce se petrece la vecinul nostru. În câteva luni de ofensivă, armata ucraineană, în aplauzele Occidentului, a pierdut zece brigăzi, adică zeci de mii de oameni. Este cifra auzită în Parlamentul de la Kiev ca acuză adusă comandantului demis, dar decorat la plecare cu cele mai înalte ordine. Acum, tot în Parlament, se pregătește sacrificarea altor câteva sute de mii, dar sub noua comandă a armatei.

Printre rânduri, scenariile ne sugerează că Europei i se rezervă un rol distinct și poate unic în viitorul război. Ea va fi potențialul actor intermediar euroatlantic desemnat să obțină victoria fără a se ajunge la armele nucleare strategice. Probabil, se va începe din Germania, unde se aud cele mai intense chemări. Liderii ei au renunțat rapid la avantajele economice și geopolitice ale consacratului Ostpolitik și au trecut la retorica războiului. Ceea ce este greu de încadrat într-o logică a normalului este că liderii sunt în fruntea aceluiași partide care până nu demult au avut în programele lor politice susținerea cooperării germano-ruse. Situația ne reamintește realitatea ocolită cu multă grijă în discursul politic al ultimilor decenii și de aceea a cam fost uitată: Germania este țară învinsă ocupată de multe decenii și nu are prea multe opțiuni. I s-a reamintit asta atunci când a fost umilită public prin interceptarea convorbirilor telefonice ale cancelarului german de către serviciile speciale americane. Reacțiile publice pe măsură au lipsit. De aceea a înghițit și episodul acțiunii teroriste împotriva conductelor din Marea Baltică. Ea nu putea fi executată de niște amatori de yachting. În mod normal, acesta ar fi constituit casus belli. Tinerei și mai puțin tinere elite politice europene i se transmite, astfel, că va supraviețui doar prin obediență euroatlantică și nu promovând interesele naționale reale. Problema este că electoratul începe să simtă falia dintre declarații și realitățile geopolitice.

Situația ne mai reamintește că Hitler a atacat URSS tot după câțiva ani de ceva asemănător Ostpolitik-ului, benefic pentru un stat învins în Primul Război Mondial și supus unor consecințe pustiitoare. Atunci, după Rapallo, au făcut cunoștință militarii germani cu teoria loviturilor în adâncime, concepută la Academia Militară a Statului Major General de la Moscova, unde urmaseră cursuri. Inspirați de acea teorie au fundamentat ei, mai apoi, strategia blitzkrieg-ului. Pentru ideologii naziști, câmpurile fertile ale Ucrainei erau componenta centrală a viitoarei ordini, așa cum sunt acum pentru mari firme americane care le-au cumpărat profitând de corupție și de situația fără ieșire a statului proprietar. Sperăm ca tocmai acele firme să fie acum interesate într-o soluție politică. Pentru a-și putea dezvolta afacerea, nu din motive umanitare.

Tema războiului NATO – Rusia e reală, nu e nouă, a apărut de când s-a constituit Alianța Nord-Atlantică, dar a devenit potențială după ce președintele Bill Clinton a calificat drept interesantă propunerea omologului său de la Moscova de intrare a Rusiei în Alianță și atât. S-a temut, probabil, de o diluare a influenței SUA în spațiul euroatlantic. De atunci s-a reactualizat procesul regenerării construcției confruntării directe post-bipolare pe noi aliniamente. Se poate observa asta din studierea succesivelor concepte strategice ale Alianței. De la declarațiile inițiale optimiste că prin dispariția bipolarității au câștigat toți, s-a ajuns rapid la impunerea ordinii instituite după regulile Occidentului și la războiul din Ucraina. Dar problema nerezolvată încă este că Statele Unite nu-și doresc un război cu Rusia pentru că ar risca să piardă tot ce au construit în ultimul secol prin lume. Ele ar avea cel mai mult de pierdut, chiar dacă ar ieși învingătoare. Ar putea suferi atâtea pierderi încât să nu-și mai poată menține pozițiile, iar locul să le fie ocupat de alt actor important al lumii, cel ale cărui surse de putere ar rămâne intacte. Așa cum au procedat ele după 1945 într-o lume cvasidistrusă de război de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific. Atunci, doar pierderea monopolului asupra armei nucleare le-au împiedicat să finalizeze ceea ce-și doresc acum.

Ca urmare, liderul Alianței va susține proxii-războiul actual, în care Europa ar urma să se implice total, și va menține perspectiva altor proxii-războaie prin lume, va căuta alți intermediari dornici să se sacrifice. Devine tot mai evident că, în Ucraina, nu se confruntă două armate, acolo se decide viitorul ordinii mondiale fundamentate pe hegemonia istorică a Occidentului. De aceea nu s-a reușit izolarea internațională a Rusiei, deși confruntarea devine omnidimensională. Sunt și alți actori interesați în modificarea acestei ordini. Orice soluție politică de pace va trebui să reflecte noile realități și de aceea pare atât de dificilă. Ucraina va fi sacrificată și nu este prima dată când Occidentul procedează astfel pentru a-și menține pozițiile. A făcut-o chiar și în situația conflictelor interoccidentale. Acum se proiectează, cu adevărat, ordinea lumii, iar marile puteri știu perfect. Acesta este motivul pentru care propaganda a făcut rapid din președintele Vladimir Putin inamic public, după ce cu doar câțiva ani în urmă îi acorda toate onorurile. Cam tot așa s-a întâmplat și cu Stalin, care la vremuri de război a fost Uncle Joe, apoi, după ce s-a ajuns la liman, dictator. Deocamdată, în SUA a început campania electorală, una rareori întâlnită. Principalul candidat al opoziției, cu

șanse de a redeveni președintele statului, riscă să-și ducă bătălia electorală din pușcărie, în timp ce candidatul aflat în funcția de președinte se autodevorează prin scandaluri de corupție. Oricum, până la instalarea viitoarei Administrații, nu vor exista decizii radicale. Abia după aceea vom înțelege cu adevărat strategia liderului Occidentului. Continuarea războiului din Ucraina până la epuizarea geopolitică a proiectului rămâne cel mai credibil scenariu. Europa va avea de pierdut și a început să simtă, nu doar informațional.

Nici Rusia nu-și dorește război cu SUA, pentru că s-ar ajunge la confruntare nucleară generalizată pe care o admite doar ca soluție extremă. Se află într-un conflict neoficializat cu mai mult decât întregul spațiu euroatlantic. Practic, de vreo doi ani funcționează o pseudo-convenție. Occidentul oferă tot sprijinul militar, politic, economic și informativ împotriva Rusiei, dar NATO, ca exprimare strategică a acestuia, declară că nu participă la război. Rusia oficială se face că nu observă realitatea, deși propaganda ei susține că în Ucraina luptă inclusiv militari ai Alianței, nu doar ca mercenari, ci și ca planificatori ori luptători pe tehnica militară sofisticată. O demonstrează cu interceptări radio. În jurul acestei pseudo-convenții se vor desfășura viitoarele evenimente. Logica ei este fracturată doar de politicienii și analiștii care susțin că Ucraina va câștiga războiul numai dacă NATO își va modifica strategia. Adică actorul care, oficial, nu participă la război.

Întregul spațiu euroatlantic se află de ani buni într-o interminabilă ședință de autoliniștire cu sursa în Articolul V al Tratatului de la Washington. Se încurajează cu românescul îndemn: toți pentru unul, unul pentru toți. Nu este chiar așa, articolul oferă multe alte deschideri, multe alte opțiuni pentru marea politică. Ceea ce se spune fără echivoc, însă, este că Alianța se va operaționaliza în momentul unui atac armat împotriva ei. Deocamdată, atacul armat este interpretat în accepțiunea definițiilor din perioada în care s-a elaborat documentul, iar conceptul părea clar. Forme actualizate de atac nu sunt prevăzute și urmează a se decide politic dacă modelele de ostilitate vehiculate prin declarații constituie motiv de război în litera Tratatului. Această situație o știu perfect și rușii. Putem presupune, deci, că ei vor provoca operaționalizarea efectivelor Alianței doar atunci când vor fi convinși că sunt pregătiți pentru a învinge într-un război decisiv ori când se vor afla în fața unei amenințări vitale. Nu vor consuma gloanțele pe găște. Oricum, așteptatul atac armat nu va fi limpede, ca în definiții, va avea forme interpretabile, invitând inamicul multistatal și la alte abordări, pe care chiar Articolul V le sugerează.

Dacă dorim cu adevărat să vedem cât este de complicat totul, să ne reamintim că Tratatul de la Washington prevede că retragerea efectivă din organizație este posibilă la un an de zile după depunerea unei notificări de denunțare. Câte nu se pot întâmpla în mediul politic al unui stat care ar considera că un război nu este cea mai potrivită acțiune politică pe care să și-o permită pentru promovarea intereselor naționale! Orice episod disonant, cu consecințe importante în desfășurările Primului Război Mondial Hibrid, ar putea fi considerat motiv pentru măsuri destinate

străngerii rândurilor, orice disidență manifestată în spațiul euroatlantic ar putea fi declarată formă hibridă de ostilitate ce trebuie stinsă cu orice preț.

Un atac armat al Rusiei împotriva unui stat membru NATO ar fi astăzi un imens cadou oferit Alianței. Asistăm, oricum, la deșirarea ei. Analizați pașii concreți ai fiecărui stat membru al NATO și UE, luat individual, în gestionarea relațiilor cu Rusia în ultimii doi ani. Sunt diferiți, în funcție de interesele fiecăruia, în ciuda declarațiilor sforăitoare ale birocratilor din fotoliile de conducere. Putem presupune ce se va întâmpla când fiecare membru va trebui să adopte decizia concretă și gravă de intrare în război, cu perspective distrugătoare pentru statul lor și pentru tot ce s-a realizat în ultimele decenii. După ce s-au epuizat entuziasmul inițial, subțiat arsenalele politico-militare, iar cele pur militare s-au dovedit a fi inadecvate și insuficiente, au apărut și problemele.

Războiul din Ucraina a generat schimbări de atitudini în SUA – liderul Alianței și cel mai important susținător –, neîncredere în state europene, dubii asupra viitorului mecanismelor de securitate continentală, diferențe de viziuni între Estul și Vestul Europei, a accentuat euroscepticismul. Chiar dacă prioritară este victoria, diferențele se simt. Pentru ce ar face Rusia acum gesturi concrete care să ofere propagandei occidentale dovezile pe care le caută insistent de peste două decenii? Alianța s-a mai lărgit cu un val, dar situația mai mult s-a complicat, chiar dacă aritmetica ne spune că suntem mai mulți, că s-au însumat noi potențiale și resurse. Frontul de Est s-a lungit cu peste o mie de kilometri. Pe aliniamentul de la Marea Barentz la Marea Mediterană se va constitui un teatru de război extrem de diversificat, fragmentat natural în zone cu caracteristici proprii și cu densități diferite ale centrelor industriale și infrastructurii de război. Fiecare zonă va avea războiul său, pentru că într-un fel se duce la Cercul Polar, altfel în Balcani, cumva se luptă la Marea Baltică, altcumva la Marea Neagră. Fiecare va necesita capacități adecvate, cu înzestrare, pregătire și structuri de comandă-control specifice. De o parte a aliniamentului se vor afla structuri multinaționale așteptând încă mulți ani tehnica de luptă comandată, instruite să acționeze după proceduri care au fost concepute pentru adversari slabi și care devin operaționale după ce se întrunesc multe condiții de superioritate. De cealaltă parte, se va afla un inamic ce și-a constituit marile unități operative în funcție de specificul fiecărei zone, cu efectivele și structurile lor de conducere reale, închegate și în curs de desfășurare pe teritoriul național. Este un aliniament pe care în ultimul război mondial a desfășurat multe operații victorioase, iar documentele de planificare sunt în arhive și inspiră.

Aceste realități ale construcției militare aparțin unei armate ruse îmbogățite cu o experiență unică de război, acumulată în ultimii ani și cu un potențial de luptă în progresie de la o zi la alta. Indirect, și NATO a recunoscut această situație atunci când a decis înființarea pe teritoriul polonez a unui centru de pregătire în care militarii ucraineni vor fi cei care vor arăta militarilor Alianței cum să lupte împotriva rușilor. Dar, consecințele cele mai imprevizibile vor fi generate de realitatea că aliniamentul – imens la scară europeană – are importanță locală dacă se raportează la nesfârșitul spațiu continental eurasiatic. Ar fi prima dată când avantajul strategic oferit de forțele navale ale SUA pentru controlul oceanului lumii nu ar mai funcționa. Operațiunile militare cu scopuri decisive s-ar desfășura pe uscat, ar fi terestre și aeriene, forțele navale ar desfășura doar misiuni cu importanță secundară, departe de căile de comunicație ale oceanului global. Tot pentru prima dată spațiul eurasiatic limitrof Rusiei nu îi este ostil. Ea nu are dificultăți în relațiile cu vecinii săi din sud, ceea ce îi va permite să-și focalizeze eforturile la granița vestică.

Să fie oare o întâmplare că, brusc, europenii au constatat că nu sunt prea bine pregătiți pentru război, le trebuie ani de eforturi susținute pentru a ajunge la nivelul cerut de noua fizionomie a luptei armate și resurse corespunzătoare de care nu prea dispun? Interesant este că și propaganda susține că agresiunea rusă este, desigur, inevitabilă, dar cam după câțiva ani, în funcție de durata necesară fiecăruia pentru pregătiri. Cam atunci estimează ea că statele NATO vor fi atacate de rușii care, în răstimp, vor privi de pe gard cum, în curtea europeană vecină, inamicul se pregătește să-i atace. Ultimele declarații ale fostului președinte al SUA au pus paie pe foc în Europa, dar nu sunt noi, dacă le-a făcut publice în campanie electorală înseamnă că așa trebuia, câștigă voturi. Probabil că liderii europeni care vorbesc despre alternative continentale de securitate știu mai multe, dar lucrurile sunt complicate și pot fi exprimate prin plastica expresie de pe vremuri, două săbii nu intră într-o teacă. Deocamdată, ei trebuie să-și deschidă larg buzunarele.

Un atac al Rusiei ar opri procesul deșirării de la sine a instituțiilor occidentale, ar oferi un suflu proaspăt pentru concentrarea eforturilor aliate și nu asta își dorește ea acum. Oricum, după episodul Ucraina, vor fi inevitabile dezbateri despre adecvarea Alianței Nord-Atlantice într-un continent pe care l-a adus în pragul distrugerii cu participarea copioasă a liderilor lui politici și despre modul în care cea mai puternică alianță a vremurilor a inițiat și gestionat tragedia unui mare stat european. Nu război a promis când și-a deschis ușile cu trei decenii în urmă, ci

securitate cum nu s-a mai văzut pe un continent neputincios în fața războiului iugoslav. Ne-a păcălit, cu complicitatea liderilor noștri. Nu numai pe noi esticii, ci pe toți europenii aflați acum într-o situație și mai gravă.

Ajutorul nelimitat oferit vecinului nostru a scos progresiv lumea în stradă, iar sancțiunile economice și contrasancțiunile au modificat formulele de dezvoltare a Europei. Este greu de acceptat, dar niște rebeli din Yemen, minoritari, în conflict chiar și cu autoritățile din statul lor, demonstrează astăzi cu câtă ușurință pot fi destabilizate echilibrele economice ale lumii, construite în secole. Nimeni nu știe când și cum se va achita statul ucrainean de datorii, dar, întâmplător ori nu, partidele și liderii politici europeni la guvernare acum doi ani au pierdut alegeri recente, acolo unde au avut loc. Situația se propagă în lume. Nu au fost înlocuiți cu porumbei ai păcii, dar schimbarea a exprimat o stare de nemulțumire generalizată pe care războiul a accelerat-o. Până și fermierii indieni aflați departe de realitățile noastre au nemulțumiri, ca europenii. Protestele nu sunt altceva decât explozia unor frustrări acumulate în timp prin decizii politice eronate. Faliile dintre elita politică europeană și popoarele pe care le conduc se adâncesc și se pare că s-a intrat într-o spirală fără soluții. În lipsa lor, actorii tradiționali și consacrați pe scenele politice recurg la gesturi politicianiste, amenințări și la metoda limită de a declara extremism și populism fenomene care, printre altele, nu sunt atât de noi. În loc să se aplece asupra realităților care le-au regenerat, politicile oficiale caută inamicul prin exterior, dar susținerea publică a noilor identități politice nu se diminuează. Cu cât rusofobia se transformă pervers în dimensiune a consumului public, cu cât promovarea mediatică a perspectivei războiului se prelungește, cu atât devine mai dificilă dezvoltarea mecanismelor de ieșire din situație.

În aceste condiții, este posibil ca mai curând NATO să facă primul pas către război ca soluție de stingere a fenomenelor interne nefavorabile. În fond, nu doar propagandistic se cer justificate cheltuielile pentru viitoarele acumulări de arme, ci și prin fapte. Atât regimul de la Kiev, cât și state europene vecine Rusiei își doresc escaladarea sperând, se pare, să pescuiescă în ape tulburi. În absența oricărui dialog politic, aici, între ceea ce vor considera toate statele Alianței atac armat împotriva lor, iar Rusia amenințare vitală pentru ea, se află cheia securității europene în viitorii ani. Cu o mare probabilitate teatrul unui posibil război occidental-rus va rămâne tot teritoriul Ucrainei. Astfel, cel puțin într-o fază inițială, se va prelungi funcționarea acordului nescris, dar necesar publicului. În lipsa soluțiilor politice, acțiunile militare se vor putea extinde în teritoriile non-NATO limitrofe, adică Republica Moldova, eventual Caucaz, depinde de desfășurări. Într-o etapă ulterioară, nu pot fi excluse nici operațiile militare împotriva regiunii Kaliningrad, dar aceasta este un măr otrăvit. Astfel, s-ar putea păstra încă o vreme caracterul local al confruntării, înaintea desfășurărilor decisive. Pentru ambele părți ale conflictului principalul obiectiv rămâne, însă, Crimeea.

Pe măsură ce conexiunile de război dintre Alianță și aceste spații se vor devoala, vor deveni transparente, manifestările războiului vor cuprinde și teritoriile statelor aliate de pe Frontul de Est, adică de la contact. Deocamdată declarațiile politice transmit că Moscova nu-și dorește război cu NATO, chiar dacă Alianța Nord-Atlantică participă nemijlocit la lovirea unor obiective din teritoriul rus. Oficialii Alianței afirmă că vor continua să ajute multilateral Ucraina, ceea ce nu înseamnă război cu Rusia. De asemenea, ni se transmite că Alianța nu dispune de informații că Rusia ar pregăti un atac armat împotriva ei. Convenția nescrisă, însă practică de vreo doi ani, funcționează. Dar pe măsură ce ofensiva rusă progresează, armele și munițiile pentru ucraineni se diminuează, Europa va fi obligată să adopte măsuri radicale și convenția se va uita.

Operațiile militare din ultimul an au prefigurat și fizionomia confruntării militare. Alianța va trebui să-și deplaseze acolo, în sudul și estul Ucrainei, mai întâi Forța de Reacție Rapidă, apoi celelalte eșaloane, să le păstreze continuitatea logisticii și ale tuturor celorlalte forme de asigurare. Acolo se vor lovi de un dispozitiv de apărare organizat în adâncime și acoperit cu foc, eșalonat pe sute de kilometri și susținut de imensitatea teritoriului eurasiatic. Simultan, forțele ruse vor lovi obiectivele prioritare de pe continent, infrastructura critică, centrele de decizie politică, obiectivele economice și industriale, în funcție de desfășurările operațiilor din teatru. Probabil ele au trecut demult la planificarea loviturilor, desemnând obiectivele și mijloacele cu care le vor executa. Așteaptă ordinul. Provocarea de pierderi cât mai mari cu consecințe nemijlocite asupra prosperității populației sale va fi procedeul prin care Moscova va căuta să aducă Europa la masa tratatelor. Statele europene vor fi atrase în același tip de război de uzură practicat până acum pe aliniamentele ucrainene. Ele nu dispun, însă, de mijloacele care să le permită reacții corespunzătoare, adică nimicirea potențialului de război al Rusiei. Principalele obiective ale industriei sale de război sunt prea departe, dispersate pe un imens teritoriu, iar cele apropiate sunt apărate antiaerian și antirachetă.

Dar provocarea majoră pentru exercițiul politic este și va rămâne motivația pentru război. Câștigarea și menținerea sprijinului populației întregului continent vor deveni esențiale după ce propaganda își va diminua efectul, adică din momentul în care prin Europa va începe circulația sicriilor. Rușii vor folosi, probabil, narativul istoric al războiului de apărare împotriva unui inamic neînduplecat care, nu pentru prima dată, dorește să-i distrugă. Europa, în ansamblul ei, nu dispune de un narativ asemănător care să o îndemne la sacrificii îndelungate. Cred că obținerea sprijinului populației, și nu acumularea de arme, este principalul motiv pentru care liderii politici europeni își vor cântări cu grijă pașii, mai ales că fiecare stat european își are propria istorie și propriile mituri despre relațiile lui cu Rusia, dar și cu vecinii.